

Lazarus

Na een gezond en vrolijk leven, had zij vijf jaar getobd en gestreden tegen de kanker en haar dood. Die tijd werd beheerst door onderzoek, chemokuren, alternatieve medicijnen en experimentele behandelwijzen. Afwisselend was zij boos, angstig, verdrietig, hoopvol en teleurgesteld. Vijf jaar was zij ongelukkig geweest,... tot op de dag dat zij was uitbehandeld en zeker wist dat zij zou sterven. Toen zag ik rust op haar gezicht. Eindelijk had zij haar dood geaccepteerd. Het onwaarschijnlijke gebeurde, zij ging niet dood.

Een nieuw probleem doemt op. Bij uitbehandelde kankerpatiënten die in het zicht van hun dood, opeens 'schoon' zijn, ligt een depressie op de loer. Als de dood eindelijk is geaccepteerd, als alles is geregeld en van iedereen afscheid is genomen, drukt de gedachte aan een hernieuwd leven als een loden last. Deze voormalige kankerpatiënten kunnen niet meer spontaan zijn, blij of gelukkig. De nieuwe ziekte heeft een naam: het syndroom van Lazarus.

De arts velt het vonnis: uitbehandeld. Het lichaam toont het: uitgeput. Is onder die omstandigheden de acceptatie van de dood een volledig vrije keuze? Of is het zoets als de bekentenis van een onschuldige; moegestreden na eindeloze verhoren?

Het is allemaal wonderlijk en paradoxaal: houden van het leven, vechten tegen de ziekte, acceptatie van de dood en daarna..., als het ware opgewekt uit de dood, niet meer kunnen leven.

Hoe kan zo'n crisis van strijd, gedwongen acceptatie en angst voor het leven worden voorkomen? Het antwoord is vroegtijdige 'filosofische bezinning'. Reeds jonge kinderen stellen vragen over leven en doodgaan. Onderwijs en opvoeding kunnen niet vroeg genoeg beginnen met kinderen te leren daarover na te denken.

Het moment van sterven is onzeker. Wachten met bezinning tot die deadline is te laat. Juist als de dood zich nog niet aankondigt, kan er vrijelijk over levensvragen – en dus ook over sterven – worden nagedacht.

Wij sterven primair omdat wij geboren zijn en omdat wij leven. Ziekte, veroudering, ongeval en dood, zij bestaan slechts onder de voorwaarde van leven. Leven is een vat vol onzekerheden en tegenstrijdigheden. Wie geboren is, krijgt alle risico's er inclusief bij. Eén ding is volstrekt zeker, wij *zullen* sterven.

Hoe gaan wij daarmee om? Niet aan denken? Wegmoffelen? Het is allemaal vergeefs. De dood is dagelijks in onze nabijheid. Wie een naaste verliest, wordt met zijn neus op de feiten gedrukt. Wat rest is herinnering, want wie blijft leven, kan terugzien op wat is geweest.

Natuurlijk beseffen wij wel, dat mensen doodgaan. Maar *zelf* sterven, dat is toch een ander verhaal. Als ik met vakantie ga, kan ik mij van tevoren indenken hoe ik, weer thuis gekomen, in mijn luie stoel zit na te genieten van de herinneringen. Mijn eigen dood, zet onder dit soort denken een definitieve streep. Ik kan mij nog wel indenken dat ik dood *ga*, maar niet dat ik dood *ben*.

Geen mens kan zich voorstellen dat zijn eigen denken, na zijn overlijden, heeft opgehouden te bestaan. Ook is het onmogelijk zich voor te stellen dat je terugziet op je eigen sterven. Denken kan zichzelf niet wegdenken. Onze eigen dood blijft voor ons denken fundamenteel ontoegankelijk.

Wie vrede wil krijgen met zijn eigen sterven, richt zijn denken daarom op het leven. Wie nadenkt over leven, kan niet om zijn sterven heen. Wie denkt te kunnen kiezen voor het één zonder het ander, steekt zijn kop diep in het zand. Leven en sterven zijn onverbreekelijk verbonden. Filosofische bezinning op het leven, geeft inzichtelijke antwoorden voor de dood.

Wie instemt met alles wat het leven onvermijdelijk brengt, wie blij is met lief en verdrietig met leed, dus wie gewoon gelukkig kan zijn omdat hij leeft, kan niet anders dan in te stemmen met zijn sterven. De vraag naar eigen sterven, is geen doodspraak, maar een **levensvraag**.

Het antwoord is niet een gedwongen acceptatie van je dood, maar de volmondige instemming met je leven. Zowel vóór als na 'Lazarus'.

Rein Stoel.

www.filosofischepraktijk.eu